

Znaczenie rezerwatu „Krajkowo” koło Poznania dla ochrony chrząszczy (*Coleoptera*) środowisk dolin rzecznych

The importance of „Krajkowo” nature reserve in protection of beetles (*Coleoptera*) of river valley environments

PAWEŁ SIENKIEWICZ¹, SZYMON KONWERSKI²

¹Akademia Rolnicza w Poznaniu, Katedra Entomologii, ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, e-mail: carabus@au.poznan.pl

²Akademia Rolnicza w Szczecinie, Katedra Zoologii, ul. Doktora Judyma 20, 71-466 Szczecin, e-mail: s.konwerski@biot.ar.szczecin.pl

KEY WORDS: *Coleoptera*, flooded areas, nature reserve, the Warta river, Western Poland.

Środowiska okresowo zalewane, szczególnie te związane z dolinami dużych rzek, ulegają w Europie coraz silniejszym przekształceniom. Wiąże się to z szeroko rozumianą regulacją rzek, przeprowadzanymi melioracjami polegającymi głównie na osuszaniu oraz odlesieniu dolin rzecznych na potrzeby rolnictwa. W wyniku tej działalności naturalne fragmenty dolin rzecznych, które podlegają okresowym wiosenno-letnim cyklom wylewowym stały się środowiskami rzadkimi i zagrożonymi całkowitą dewastacją. Problem ten został dostrzeżony szczególnie w Europie Zachodniej, gdzie procesy degradacji są jeszcze mocniej zaawansowane niż np. w Polsce (LUKA i in. 1998; ZULKA 1993, 1999). Ze względu na opisaną sytuację fragmenty dolin rzecznych z zachowanym, naturalnym lub seminaturalnym układem ekologicznym traktowane są jako ostoje charakterystycznej fauny i flory. Odnajduje się tu wiele unikalnych zbiorowisk roślinnych stwarzających mozaikę rozmaitych mikrośrodków, w których żyje przystosowana do wylewów, również unikatowa zoocenoza.

Do niezwykle cennych przyrodniczo fragmentów doliny Warty zaliczyć należy rezerwat „Krajkowo” położony 30 kilometrów na południowy-wschód od Poznania (UTM XT38). Zachowane są tu naturalne cykle wylewowe rzeki z systemem starorzeczy i cieków wodnych. Rezerwat zajmuje ok. 160 ha – 70% powierzchni to grądy, lasy łęgowe, 25% stanowią podmokłe łąki oraz szuwały wielkoturzycowe, 5% zajmują powierzchnie wodne. Mimo wielokrotnie podkreślanej wartości przyrodniczej dotychczas kompleksowo opracowano jedynie rośliny naczyniowe (JACKOWIAK 1990), ptaki (WOŁK 1974), a z owadów jętki – *Ephemeroptera* (POPRAWKA 1960) oraz chrząszcze z rodziny biegaczowatych – *Carabidae* (SIENKIEWICZ 2003). Dane dotyczące interesującej nas koleopterofauny rozsiiane są ponadto w kilku niewielkich doniesieniach (ŁĘGOSZ-OWSIANNA 1963; ŚLIWIŃSKI, LESSAER 1970; BANA-

SZAK 1978; SIENKIEWICZ 2000; JAŁOSZYŃSKI 2001; KONWERSKI, SIENKIEWICZ 2002; WOJAS 1992).

W trakcie badań chrząszczy rezerwatu „Krajkowo” stwierdzono występowanie wielu zagrożonych wyginięciem oraz rzadkich w skali Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej i całego kraju gatunków, związanych z typowymi środowiskami dolin rzecznych i terenów podmokłych. Należą do nich:

Dytiscidae: *Graphoderus bilineatus* (DEG.);

Carabidae: *Carabus clatratus* L., *Blethisa multipunctata* (L.), *Bembidion gilvipes* STURM., *Pterostichus chamaeleon* (MOTSCH.), *Amara fulvipes* (AUD.-SERV.), *Stenolophus mixtus* (HERBST.), *Stenolophus skirmshirani* STEPH., *Trichocellus placidus* (GYLL.), *Platynus longiventris* (MANN.), *Agonum dolens* (SAHLB.), *Oodes helopioides* (FABR.); *Patrobus septentrionis* DEJ.;

Leiodidae: *Catops grandicollis* ER., *Catops morio* (FABR.), *Leiodes bicolor* (W. L. SCHMIDT), *Leiodes ferruginea* (FABR.), *Lio-cyrtusa vittata* (CURTIS);

Cleridae: *Opilo pallidus* (OLIV.);

Colydiidae: *Pycnomerus terebrans* (OLIV.);

Tenebrionidae: *Tenebrio opacus* DUFT., *Palorus depressus* (FABR.);

Curculionidae: *Bagous tubulus* CALD. et O'BRIEN, *Bagous subcarinatus* GYLL., *Bagous puncticollis* BOH., *Grypus brunnirostris* (FABR.).

Koleopterofaunę obserwowaną w rezerwacie „Krajkowo” oraz w jego sąsiedztwie można traktować jako unikatową w skali Europy. Dlatego też rezerwat ten powinien spełniać ważną funkcję ostoju nie tylko dla chrząszczy ale zapewne również dla całego kompleksu bezkręgowców.

PIŚMIENNICTWO

- BANASZAK J. 1978: Entomofauna zabytkowych dębów w Rogalinie. *Wszechświat*, **1978**, 5: 123-125.
- JACKOWIAK B. 1990: Rośliny naczyniowe rezerwatu „Krajkowo” nad Wartą (woj. poznańskie). *Bad. fizjogr. Pol. zach.*, B – Botanika, **40**: 29-56.
- JAŁOSZYŃSKI P. 2003: Materiały do poznania *Scydmaenidae* (Coleoptera: Staphylinoidea) Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. *Wiad. entomol.*, **22** (1): 13-24.
- KONWERSKI Sz., SIENKIEWICZ P. 2002: *Leiodes bicolor* (W. L. SCHMIDT, 1841) i *L. ferruginea* (FABRICIUS, 1787) (Coleoptera: Leiodidae) – gatunki nowe dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej. *Wiad. entomol.*, **20** (3-4): 174.
- LUKA H., WALTHER B., DURRER H. 1998: Die Laufkäferfauna (Col., Carabidae) des Naturschutzgebietes „Petite Camargue Alsacienne” (Elsass, F). *Mitt. ent. Basel*, **48** (3): 99-140.

- ŁĘGOSZ-OWSIANNA D. 1963: Przegląd krajowych gatunków z rodzaju *Paederus* FABRICIUS (*Coleoptera*, *Staphylinidae*). *Fragm. faun.*, **10** (22): 317-359.
- POPRAWSKA U. 1960: Jętki (*Ephemeroptera*) rezerwatu Krajkowo nad Wartą (pow. Poznański). *Przyr. Pol. zach.*, **4**: 156-162.
- SIENKIEWICZ P. 2000: *Amara (Zezea) fulvipes* (AUD.-SERV., 1821) (*Col.*, *Carabidae*) – nowe stanowisko w Polsce. *Wiad. entomol.*, **19** (2): 120.
- SIENKIEWICZ P. 2003: Ground beetles (*Col.: Carabidae*) of the seasonally flooded meadows in the valley of the middle course of the Warta – qualitative analysis. *Baltic J. Coleoptrol.*, **3** (2): 129-136;
- ŚLIWIŃSKI Z., LESSAER M. 1970: Materiały do poznania kózek Polski (*Coleoptera*, *Cerambycidae*) ze szczególnym uwzględnieniem Bieszczadów Zachodnich. *Roczn. Muz. Górnośl. w Bytomiu, Przyroda – Studia i materiały entomologiczne*, **5**: 77-127.
- WOJAS T. 1992: Nowe stanowiska kilku rzadkich gatunków biegaczowatych (*Coleoptera*, *Carabidae*) w Polsce. *Wiad. entomol.*, **11** (3): 143-147.
- WOŁK K. 1974: Ptaki rezerwatu Krajkowo n. Wartą. *Ochr. Przyr.*, **40**: 205-228.
- ZULKA K. P. 1993: Überflutung – Stress, Störung oder notwendige Voraussetzung für das Leben der Bodentiere? *Mitteilgn. Dtsch. Bodenkundl. Gesellsch.*, **69**: 79-82.
- ZULKA K. P. 1999: 8.7 Flussbauliche Massnahmen und ihre ökologischen Konsequenzen. [W:] *Fließende Grenzen. Lebensraum Marsch-Thaya-Auen. Sonderdruck – Wien*: 305-314.

Rośliniarki (*Hymenoptera: Symphyta*) Gorczańskiego Parku Narodowego. Badania wstępne

Sawflies (*Hymenoptera: Symphyta*) of the Gorce National Park.
A preliminary study

DANUTA SOŁTYK

Instytut Biologii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, 31-054 Kraków ul. Podbrzezie 3

ABSTRACT: In 2003 research on species diversity of sawflies in the Gorce National Park was undertaken. Forest meadows in the area of Turbacz, Suchora and Kudłoń have been investigated. So far 18 species of sawflies from the Tenthredinidae family have been found.

KEY WORDS: sawflies, Gorce National Park, *Tenthredinidae*.

Rośliniarki (*Hymenoptera: Symphyta*) Gorczańskiego Parku Narodowego stanowią słabo poznaną grupę owadów. Dotychczas na tym terenie prowadzone były badania odnoszące się wyłącznie do rodziny *Pamphiliidae* (PE-